

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt fredag den 24. juni 2022

Sag 33/2021

Basisbank A/S

(advokat Ulrik Bayer)

mod

A

(advokat Klaus E. Henriques, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt kendelse af Københavns Byrets fogedret den 28. august 2020 (FS M4-6502/2020) og af Østre Landsrets 13. afdeling den 10. november 2020 (B-653-20).

I påkendelsen har deltaget tre dommere: Vibeke Rønne, Michael Rekling og Jens Kruse Mikkelsen.

Påstande

Kærende, Basisbank A/S, har nedlagt påstand om, at fogedrettens kendelse stadfæstes, så fogedsagen fremmes.

Indkærede, A, har nedlagt påstand om, at landsrettens kendelse stadfæstes, så fogedsagen ikke fremmes.

Sagsfremstilling

Den 28. december 2019 blev der optaget et lån hos Basisbank A/S på 13.000 kr. Gælds brevet er underskrevet med As digitale signatur.

A har under sagen for fogedretten forklaret bl.a., at hun først blev bekendt med lånet, da hun modtog et brev herom samt en rykkerskrivelse i marts 2020. Den 26. marts 2020 indgav hendes bror på hendes vegne en politianmeldelse til Københavns Politi om, at lånet var optaget ved misbrug af hendes NemID. Hendes bror har umiddelbart efter politianmeldelsen spærret hendes NemID, og hun har efterfølgende fået nyt nøglekort. Hun ved ikke, hvordan ger-

ningsmanden er kommet i besiddelse af hendes NemID-oplysninger. Hun opbevarede nøglekortet i sin taske, og koden var skrevet ned på et stykke papir, der også lå i tasken. Hun har ikke mistet nøglekortet.

Da tilbagebetalingen af Basisbanks tilgodehavende i henhold til lånet blev misligholdt, indbragte banken sagen for fogedretten, hvor der første gang blev afholdt fogedretsmøde den 9. juli 2020 og herefter den 7. august 2020. A gjorde i den forbindelse indsigelse mod kravet og påstod sagen nægtet fremmet. Basisbank påstod heroverfor sagen fremmet. Fogedretten afsagde den 28. august 2020 kendelse om, at fogedsagen fremmes. Af kendelsen fremgår bl.a.:

”Den 28. december 2019 blev der optaget et lån hos Basisbank A/S på 13.000 kr. Gælds brevet er underskrevet med As digitale signatur.

Det fremgår af gælds brevet, at lånet skulle udbetales ”Til pengeinstitutskonto: ...”, som er en konto i Arbejdernes Landsbank. A har ved den fremlagte erklæring fra Arbejdernes Landsbank dokumenteret, at kontoen ikke tilhører hende. A har derudover fremlagt en udskrift fra Nordea af 17. august 2020, hvoraf det fremgår, at lånebeløbet blev overført fra hendes konto som en straksoverførsel den 30. december 2019 til den pågældende konto i Arbejdernes Landsbank.

Basisbank A/S har under sagen oplyst, at det er en fejl, at det af gælds brevet fremgår, at lånet skulle udbetales til kontonr. ..., og at det i stedet burde fremgå af gælds brevet, at lånebeløbet skulle udbetales til As NemKonto.

Det fremgår af såvel udskriften fra Danske Bank vedrørende kontooverførslen som udskriften fra As konto, at lånebeløbet blev udbetalt til As konto den 30. december 2019. Det er under sagen også ubestridt, at lånebeløbet blev udbetalt til As konto.

Fogedretten finder på den baggrund, og idet det er ubestridt, at gælds brevet er underskrevet med As digitale signatur, at gælds brevet kan danne grundlag for tvangsfuldbyrdelse. Det af A anførte om, at sagen ikke kan fremmes i fogedretten, fordi den ikke er tilstrækkelig klar, idet hendes konto slet ikke fremgår af gælds brevet, kan ikke føre til en anden vurdering.

A har afgivet en troværdig forklaring om, at det ikke er hende, der har optaget lånet, men at det er sket ved misbrug af hendes digitale signatur.

Fogedretten lægger derfor til grund, at underskriften på gælds brevet ikke er tilføjet digitalt af A. Spørgsmålet er herefter, om A aftaleretligt hæfter for lånet over for Basisbank A/S, selv om det ikke er optaget af hende.

Det følger af praksis, jf. blandt andet U 2019.1192 H, at afgørelsen af, om indehaveren bliver aftaleretligt forpligtet i tilfælde af, at tredjemand misbruger indehaverens digitale signatur, må træffes på grundlag af en konkret vurdering af det samlede hændelsesfor-

løb. I denne vurdering indgår blandt andet, under hvilke omstændigheder tredjemand er kommet i besiddelse af indehaverens nøgle (brugernavn, adgangskode og nøglekort til NemID), om indehaveren har haft kendskab til, at tredjemand er kommet i besiddelse af de pågældende oplysninger, og om indehaveren har gjort, hvad der var muligt for at forhindre misbrug, f.eks. ved at spærre sit NemID så hurtigt som muligt.

A har forklaret, at hun ikke ved, hvordan tredjemand er kommet i besiddelse af hendes NemID-oplysninger, men at politiet er i færd med at efterforske dette. Hun har videre forklaret, at hun på intet tidspunkt har mistet sit nøglekort, som hun opbevarer i sin taske. I tasken opbevarer hun også koden til sit NemID, som hun har skrevet ned på et stykke papir.

Basisbank A/S har oplyst, at gælds brevet og de efterfølgende indbetalingskort er sendt til As e-Boks. A har forklaret, at hun ikke benytter sin e-Boks til hverdag, og at hun oplyser jobcentret og andre, der skal i kontakt med hende, at de skal sende relevant post til hende pr. brev, da hun ikke kan finde ud af at anvende e-Boks eller e-mail.

Fogedretten finder, at A har udvist uagtsomhed i opbevaringen af sine NemID-oplysninger, idet hun har skrevet sin kode til sit NemID ned og opbevaret den sammen med nøglekortet i sin taske. Derudover politianmeldte A først forholdet den 26. marts 2020 med hjælp fra sin bror, B, selv om lånebeløbet blev udbetalt til og videreoverført fra hendes konto den 30. december 2019, og selv om der er foretaget indbetaling på lånet den 27. februar 2020 på 742,49 kr. svarende til beløbet på det indbetalingskort, som efter det oplyste blev sendt til As e-Boks den 20. januar 2020. A fik også først spærret sit NemID med hjælp fra B umiddelbart efter politianmeldelsen den 26. marts 2020.

Herefter og ud fra en samlet vurdering af hændelsesforløbet finder fogedretten, at A har udvist en sådan grad af uagtsomhed, at hun i forhold til Basisbank A/S hæfter for låneoptagelsen på aftaleretligt grundlag, selv om underskriften ikke er tilføjet digitalt af hende selv.

Derfor bestemmes:

Fogedsagen fremmes.”

A kærede fogedrettens kendelse til Østre Landsret, der ved kendelse af 10. november 2020 bestemte, at fogedrettens kendelse ophæves og Basisbanks anmodning om foretagelse af udlæg nægtes fremme. Af kendelsen fremgår bl.a.:

”Landsretten finder i et tilfælde som det foreliggende, hvor der ikke foreligger oplysninger om, hvorledes tredjemand er kommet i besiddelse af As nøgle til brug for den digitale signatur, at der ikke kan lægges afgørende vægt på, hvorledes A har opbevaret sit nøglekort og koden hertil.

A har for fogedretten yderligere forklaret bl.a., at hun i marts 2020 modtog et brev i sin postkasse, hvoraf fremgik, at hun havde optaget et lån, at hun i den forbindelse også

modtog en rykker, og at hendes bror den 26. marts 2020, umiddelbart efter at hun havde modtaget brevet, anmeldte forholdet til politiet, ligesom han også på hendes vegne fik spærret hendes NemID og dankort m.v.

A har således efter sin forklaring gjort, hvad der var muligt for at forhindre misbrug ved at spærre bl.a. sit NemID, så snart hun blev opmærksom på låneoptagelsen, idet hun efter sin forklaring ikke kan finde ud af at bruge e-boks og derfor ikke har haft kendskab til de dokumenter, som Basisbank A/S har oplyst at have sendt hertil.

Herefter, og da A endvidere har forklaret, at hun ikke har foretaget indbetalingen på lånet den 27. februar 2020, og at det efter sagens omstændigheder ikke kan tillægges afgørende betydning, at lånet blev udbetalt til As konto, når beløbet uden hendes medvirken umiddelbart herefter blev hævet på kontoen, finder landsretten det betænkeligt at fremme forretningen, jf. retsplejelovens § 501, stk. 1.

Landsretten ophæver derfor fogedrettens kendelse og nægter at fremme Basis Bank A/S' anmodning om foretagelse af udlæg hos A.”

Basisbank har fremlagt en mailkorrespondance mellem A og banken efter bankens opsigelse af lånet. A skrev den 22. marts 2020 en mail til banken og oplyste, at hun ville betale det forfaldne beløb ”plus for den kommende regning” den 31. marts 2020. Banken gav på den baggrund den 23. marts 2020 A henstand.

Ved mail af 2. juli 2021 anmodede advokat Klaus E. Henriques på vegne af A Københavns Politi om aktindsigt i den strafferetlige efterforskning, som blev iværksat på baggrund af As politianmeldelse. Ved politiets afgørelse af 16. juli 2021 blev anmodningen afvist under henvisning til, at straffesagen stadig er verserende. Københavns Politi oplyste i den forbindelse bl.a., at straffesagen var færdigefterforsket hos politiet og på daværende tidspunkt afventede juridisk sagsbehandling ved anklagemyndigheden. Afgørelsen blev påklaget til statsadvokaten, der ved afgørelse af 12. august 2021 nåede til samme resultat som Københavns Politi.

Om den verserende straffesag har Københavns Politi i en udtalelse af 9. august 2021 oplyst, at to personer er sigtet for overtrædelse af straffelovens § 279 a for databedrageri begået den 28. december 2019 mod A.

Anbringender

Basisbank har anført navnlig, at fogedsagen skal fremmes, da det i sagen omhandlede lån er optaget af A personligt eller med A som aktivt medvirkende.

Det er usandsynligt, at andre end A, som NemID-indehaver, ved en tilfældighed eller forsøg på at omgå de indarbejdede sikkerheder, vil have held med at kombinere de tre ukendte sikkerhedskomponenter (bruger-ID, adgangskode og nøgle fra nøglekort) samt udfyldt As navn, CPR-nummer, adresse mv. i låneaftalen. Det gøres på den baggrund gældende, at tredjemand ikke har haft adgang til As NemKonto, hvortil låneprovenuet er udbetalt, eller til hendes e-Boks, hvor samtlige dokumenter er sendt til.

Det påhviler herefter A at bevise eller sandsynliggøre, at lånet er optaget af tredjemand uden hendes medvirken.

Da A ikke har løftet bevisbyrden herfor, hæfter hun allerede af den grund for bankens tilgodehavende.

Hvis Højesteret lægger til grund, at lånet ikke er optaget af A personligt eller med hendes direkte medvirken, gøres det gældende, at hun er erstatningsansvarlig over for banken på grund af hendes uagtsomme adfærd, idet hun har kompromitteret sikkerheden omkring sit NemID ved den måde, hun har opbevaret sine NemID-oplysninger på.

Det må i den forbindelse anses som en skærpende omstændighed, at A opbevarede nøglekort og adgangskode sammen i sin taske. Hertil kommer, at hun ikke reagerede straks ved at spærre sit NemID og kontakte politiet og banken, da hun modtog låneaftalen og låneprovenuet, eller da låneprovenuet blev overført fra hendes konto.

A hæfter endvidere for bankens tilgodehavende på aftaleretligt grundlag, da det må lægges til grund, at hun i hvert fald efterfølgende har anerkendt tredjemands optagelse af lånet, idet hun betalte første afdrag på lånet den 27. februar 2020 og ved mail af 22. marts 2020 til banken tilbød at betale de forfaldne ydelser.

A har ikke nærmere redegjort for, hvorfor materialet fra den verserende straffesag ved Københavns Politi, hvor der efterforskes i forhold til tredjemand, er relevant i nærværende sag, der angår hvorvidt A på civilretligt grundlag hæfter for lånoptagelsen. På den baggrund kan og bør fogedsagen fremmes uden hensyntagen til den verserende straffesag.

A har anført navnlig, at fogedsagen ikke skal fremmes, da hun har været udsat for en strafbar handling, som hun ikke har kunnet beskytte sig imod.

Dette understøttes af, at Københavns Politi i en udtalelse af 9. august 2021 har oplyst, at to personer er sigtet for overtrædelse af straffelovens § 279 a for databedrageri begået lørdag den 28. december 2019 mod hende. Der er således en formodning for, at lånet er et resultat af bedragerisk adfærd, som hun ikke skal hæfte for.

Det er på den baggrund af afgørende betydning for bedømmelsen af sagen, at materialet i straffesagen indgår. Da denne sag, selv om den er civilretlig, skal behandles ud fra de oplysninger, som kan tilvejebringes, bør fogedsagen afvente den verserende straffesag eller nægtes fremmet.

Det er herudover ikke dokumenteret, at hun har haft noget med lånet at gøre, og det er ikke hende, som har betalt ydelser på lånet. Det er endvidere ikke dokumenteret, at hun har handlet uagtsomt med sine NemID-oplysninger. Der foreligger således uklarhed om det konkrete hændelsesforløb, og der er på den baggrund ikke grundlag for at fastslå, at A hæfter for lånet på erstatningsretligt eller aftaleretligt grundlag.

Da det ud fra de i sagen fremlagte oplysninger om grundlaget for fuldbyrdelsen må anses for betænkeligt at fremme fogedforretningen, skal bankens anmodning herom nægtes i overensstemmelse med landsrettens kendelse.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagen angår, om Basisbank A/S efter retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 5, jf. stk. 4, 2. pkt., kan opnå tvangsfuldbyrdelse på grundlag af et gældsbevis, der er underskrevet digitalt. Afgørende herfor er, om A er aftaleretligt forpligtet over for Basisbank i henhold til gældsbeviset. Der kan således ikke under en fogedsag opnås tvangsfuldbyrdelse af et eventuelt erstatningskrav, der i givet fald først må fastslås ved dom.

Som fastslået af Højesteret i kendelser af 9. januar 2019 (UfR 2019.1192 og UfR 2019.1197) må afgørelsen af, om en NemID-indehaver bliver aftaleretligt forpligtet i tilfælde af, at tred-

jemand misbruger indehaverens digitale signatur, træffes på grundlag af en konkret vurdering af det samlede hændelsesforløb. I vurderingen indgår bl.a., under hvilke omstændigheder tredjemand er kommet i besiddelse af indehaverens nøgle (brugernavn, adgangskode og nøglekort til NemID), om indehaveren har haft kendskab til, at tredjemand er kommet i besiddelse af de pågældende oplysninger, og om indehaveren har gjort, hvad der er muligt for at forhindre misbrug, f.eks. ved at spærre sit NemID så hurtigt som muligt, jf. herved betænkning nr. 1456/2004 om e-signaturs retsvirkninger s. 105-110.

Det fremgår herudover af Højesterets kendelse 17. november 2021 (UfR 2022.414), at det af den nævnte betænkning fremgår bl.a., at det klare udgangspunkt i dansk ret er, at man ikke bliver aftaleretligt forpligtet af en erklæring, der uberettiget afgives i ens navn (falsk). Der kan dog rent undtagelsesvist tænkes at opstå situationer, hvor den pågældende uanset falsk eller forfalskning bliver aftaleretligt forpligtet. Det fremgår endvidere, at den blotte overgivelse af den private nøgle med tilhørende adgangskode til en anden næppe i sig selv er tilstrækkeligt til at indebære, at den pågældende bliver aftaleretligt forpligtet. I Højesterets kendelser af 9. januar 2019 var der tale om, at NemID-indehaveren i den ene sag havde overladt oplysningerne til en person, til hvem han havde en narkogæld, og i den anden sag til en ukendt person, hvor det drejede sig om, ”at få penge ud fra en konto”.

Efter forarbejderne til retsplejelovens § 478, stk. 4, 2. pkt., om tvangsfuldbyrdelse af bl.a. digitale gældsbreve (Folketingstidende 2013-14, tillæg A, lovforslag nr. L 178, afsnit 5.4.3.2., s. 76), påhviler det ved indsigelser kreditor at løfte bevisbyrden for, at det er skyldner, der har underskrevet det pågældende dokument med sin digitale signatur.

Det er ubestridt, at gælds brevet af 28. december 2019 er underskrevet ved hjælp af As NemID-oplysninger. Højesteret finder, at A herefter må oplyse omstændigheder, hvorunder hendes NemID kan være misbrugt af tredjemand, med henblik på at der kan foretages den konkrete vurdering af hændelsesforløbet, der følger af Højesterets ovennævnte afgørelser.

I den foreliggende sag har A forklaret, at hun ikke ved, hvordan tredjemand er kommet i besiddelse af hendes NemID-oplysninger. Hun har endvidere oplyst, at hun opbevarede nøglekortet i sin taske, og at koden var skrevet ned på et stykke papir, der også lå i tasken. Hun har ikke mistet nøglekortet.

Det er samtidig oplyst, at to personer er sigtet for overtrædelse af straffelovens § 279 a for databedrageri begået den 28. december 2019 mod A, og at sagen er færdigefterforsket af politiet og afventer anklagemyndighedens vurdering. Det er ikke nærmere oplyst for Højesteret, under hvilke omstændigheder et eventuelt databedrageri har fundet sted.

Højesteret finder, at det under disse omstændigheder på nuværende tidspunkt er betænkeligt at fremme fagedforretningen, jf. retsplejelovens § 501, stk. 1.

Højesteret stadfæster herefter landsrettens kendelse.

Thi bestemmes:

Landsrettens kendelse stadfæstes.

I sagsomkostninger for Højesteret skal Basisbank A/S betalte 10.000 kr. til statskassen.